

„бліц-кригів” - кампаній на привернення уваги до певної проблеми, які відповідають всім ознакам піар-акцій. НУО беруть активну участь в розробці проєктів міжнародних договорів та конвенцій, виступають в якості посередників між урядами, представниками різних інтересів в процесі встановлення міжнародних режимів. НУО також виступають в якості посередників між воюючими сторонами в конфлікті. Неурядові організації виявляються більш гнучкими і здатними застосовувати нетрадиційні прийоми для запровадження стандартів та норм, з якими уряди та транснаціональні корпорації в результаті повинні погоджуватися під впливом сил громадської думки.

Отже, поряд з традиційним світом міждержавних взаємодій відбувається піднесення впливу, ефективності неурядових організацій, що є запорукою та передумовою становлення глобального громадянського суспільства. Дана біфуркація світової політики символізує перехід до „постміжнародних відносин”, коли на всіх рівнях людської діяльності – від сім’ї до міжнародної організації – участь в політичному процесі має транснаціональні наслідки. Створюється своєрідне павутиння „всесвітньої політичної мережі”, в якому різноманітні актори, інститути і процеси розвиваються за власною логікою.

На сьогодні неурядові організації володіють потенціалом народження нових видів ідентичності та моделей управління, здійснення впливу на систему міжнародних відносин. Реалізація даного потенціалу великою мірою залежить від їх готовності до співпраці з традиційними міжнародними акторами та здатності надалі модифікувати методи діяльності.

Джерела та література:

1. Союз Міжнародних Асоціацій. – Режим доступу: <http://www.uia.org>; 2. Грінпіс. – Режим доступу: <http://www.greenpeace.org>; 3. Міжнародна Амністія. – Режим доступу: <http://www.amnesty.org>; 4. Статут ООН. – Режим доступу: <http://www.un.org/aboutun/charter>; 5. Балуев Д. Новые информационные технологии и глобальное гражданское общество. – Режим доступу: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&=getForm&r=thesisDesc&id_thesis=2012; 6. Блавацький С. Дилема глобалізації та державного суверенітету // Дзеркало тижня. – 2001. - № 51. – Режим доступу: <http://www.zerkalo-nedeli.com/nn/show/376/33441>; 7. Вебер А. Что стоит за так называемым антиглобализмом? // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. - № 12. – С.50-56; 8. Косолапов Н. Субъекты мировой политики и международных отношений: явление, критерии, основы типологии // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. -

№ 12. – С. 123-133; 9. Кузнецов В. Что такое глобализация? // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. - № 12. – С. 12-21; 10. Лебедева М., Мельвиль А. „Переходный возраст” современного мира // Международная жизнь. – 1999. - № 10. – С.76-84; 11. Лебедева М.М. Современные технологии и политическое развитие мира: новые возможности и новые проблемы. – Режим доступу: http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&=getForm&r=thesisDesc&id_thesis=2013; 12. Морозов Г. Мировое сообщество и надгосударственность // Мировая экономика и международные отношения. – 1997. - № 5. – С.5-15; 13. Неклесса А. Конец цивилизации, или конфликт истории // Мировая экономика и международные отношения. – 1999. - № 3. – С.32-38; 14. Переосмысливая грядущее. Крупнейшие американские экономисты и социологи о перспективах и противоречиях современного развития // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. - № 11. – С.5-26; 15. Циганкова Т.М., Гордеева Т.Ф. Міжнародні організації. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.; 16. Kegley С., Wittkopf E. The Promise and Peril of Nongovernmental Organizations // World Politics: Trend and Transformation. – Boston-New-York: Redford/St.Martins, 2001. – 280 p.; 17. Keohane R., Nye J. Power and Complex Interdependence in the Information Age // Foreign Affairs. – 1998. - September-October. – Режим доступу: <http://www.foreignaffairs.com>; 18. Mathews J. Power Shift // Global Politics in a Changing World. A Reader. – Ed.by Mansbach R., Rhodes E. – Boston-New-York: Houghton Company, 2000. – 528 p.; 19. Schmits H. Pressure Groups in the Global System. Transnational Relations of Issue-Orientated Nongovernmental Organisations. – Режим доступу: <http://faculty.maxwell.syr.edu/hpschmits>.

Liudmyla Kiyani

The Role of Non-Government Organizations in International Relations

The article discusses major attitudes towards the notion „non-government organization” (NGO), the role of the NGOs as participants of international relations and major trends of their influence on states in the world politics. The author analyzes the issues of the NGOs’ activities as well the influence of globalization on the evolution of state institution, which, in its turn causes new quality of international relations. Participation in all political process has transnational implications, when it is on all levels of human activities from family to international organizations.

Key words: non-government organizations, globalization, national state, non-state actors, international relations system.

© Олег Козачук
(м. Чернівці)

МІСЦЕ МЕТИСІВ У ПОЛІЕТНІЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ КАНАДСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У даній статті розглядається роль та місце метисів як частини корінного населення Канадської Федерації у сучасному поліетнічному суспільстві цієї

держави. Досліджуються останні статистичні дані згідно перепису 2006 р., аналізується еволюція метисів у порівнянні і з переписами 1996 та 2001 рр. Також

розглядаються ті нормативно-правові акти, які справили найбільший вплив на існування та розвиток цієї групи корінного населення Канади. Підсумовано, що хоч метиси і зазнали численних переслідувань протягом своєї історії, зараз вони займають гідне місце у поліетнічному суспільстві Канадської Федерації.

Ключові слова: метиси, корінне населення, аборигени, індіанці, поліетнічне суспільство, внутрішня політика, нормативно-правовий акт, конституція, закон.

Поліетнічна Канада є батьківщиною численних корінних народів. Вже більше ніж півтисячоліття вони співіснують з людьми, котрі іммігрували до цієї держави з інших частин земної кулі. Серед інших, метиси – це нащадки шлюбів між європеоїдною расою та представниками корінних народів [10]. Від початку становлення Канадської Федерації і до сьогодні триває процес боротьби метисів за політичні та економічні права. Фактично, до останнього часу, вони не визнавались як окрема частина корінного населення, а про будь-які права їм годі було вести мову. На початку XXI ст. в Країні кленового листка достатня кількість громадських організацій, чия діяльність спрямована на покращення становища їх членів в суспільстві. Особливо слід відзначити, що протягом існування Канади як суверенної держави, ставлення федерального та її провінційних урядів до метисів суттєво змінилося. Цю еволюцію ми і будемо намагатись дослідити у нижчевикладеному матеріалі.

Отже, основними завданнями даної статті є:

- дослідити місце метисів у сучасному розрізі населення Канади;
- простежити кількісний та якісний склад цієї групи корінного населення;
- проаналізувати ті нормативно-правові акти канадського уряду, які справили найбільший вплив на еволюцію цього сегменту канадського корінного населення протягом їх існування.

На жаль, у вітчизняній політичній науці бракує досліджень, пов'язаних з тематикою корінного населення Канади, а у тому ж числі метисів, їх історії та місця в поліетнічному суспільстві Канадської Федерації. Для того, щоб спробувати висвітлити цю тему якомога більш об'єктивно, ми намагались звернутись в основному до джерел, які містять статистичні дані щодо метисів. Перш за все, це дані Національної Ради Метисів (Metis National Council) [10], а також дані останнього проміжного перепису населення Канади, здійсненого у 2006 р. [2]

Також потрібно зазначити про використання Конституційного акту Канади 1982 р. як цінного джерела з політико-правового статусу корінного населення, зокрема метисів, у канадському суспільстві [14].

Цікаві та ґрунтовні дослідження були проведені канадським урядом у 90-і роки XX ст. в рамках Доповіді Королівської комісії з питань корінного населення (Report of the Royal Commission on Aboriginal People) [12].

Цей об'ємний документ, є важливим джерелом з вивчення сучасного (і не тільки!) положення корінного населення у політичній системі держави. Дана Доповідь включає в себе не тільки аналіз історії корінного населення Канадської Федерації протягом всієї його історії, дослідження його проблем, але й вироблення конкретних рекомендацій та пропозицій уряду Канадської Федерації.

Увага до метисів у канадському суспільстві є небезпідставна. Перепис населення 2006 р. оприлюднив цікаві факти. Саме метиси є тією частиною корінного населення, яка зростає найшвидшими темпами. Для порівняння, у період з 1996 р. по 2006 р. їх кількість зросла на 91%, досягнувши відмітки у 389 785 осіб [4]. Це в 11 разів більше природного приросту некорінного населення в Канаді [4]. Для нашого дослідження важливим є розуміння того факту, що таке стрімке зростання метисів всього за десять років пов'язано, на нашу думку, не стільки з демографічними факторами (висока народжуваність), скільки з політичними факторами, оскільки в політиці уряду Країни кленового листка сталися якісні зміни, які призвели до того, що все більше осіб з корінного населення визнає себе метисами.

Наступним важливим фактом є те, що середній вік метисів складає всього 30 років. Це рівно на 10 років менше від середнього віку некорінного громадянина Канадської Федерації [5]. Це дає підстави стверджувати, що тенденція до збільшення кількості представників цієї групи аборигенів у Країні кленового листка продовжить зростати і в майбутньому.

Додатково до вищеведених даних варто зазначити, що метиси володіють певним запасом міцності в канадському суспільстві. Мається на увазі, що молодь у цій групі населення складає значно вищу частку, ніж у всіх інших етнонаціональних груп (25 і 17% відповідно) [5]. Це дає нам підстави стверджувати, що метиси як стійка група корінного населення має всі шанси до подальшого стрімкого збільшення в чисельності.

Наступною важливою характерною рисою метисів є те, що вони є в переважній своїй кількості міським населенням – за проміжним переписом 2006 р. 69% із них проживають в містах [6]. До речі, вони не надають перевагу невеликим містечкам – 41% метисів живе в населених пунктах із загальною кількістю жителів менше 100 тис. осіб (тоді як цей самий показник у некорінних громадян Канади складає всього 20%). Інші 59% живуть якраз у великих містах, таких як Вінніпег, де вони складають до 6% від загальної кількості мешканців [6].

Важливими даними, які підтвердились під час перепису (майже ідентичні спостерігались у 2001 р.) є те, що 27% дітей-метисів виховуються одинокою матір'ю. Для порівняння, у некорінного населення цей показник становить цифру вдвічі меншу – 14% у 2001 та 2006 рр. [5] Можливо, саме це є однією з причин вищого рівня злочинності у представників корінних

народів. До речі, тема злочинності серед представників корінних народів є дуже болюча для канадського суспільства. Вона потребує окремих досліджень, які не є метою даної статті.

Проте, ми можемо виокремити ще одну проблему, скоріше побутову, яка була характерною для метисів два останні десятиріччя (в розрізі нашого дослідження – лише два останні десятиріччя, оскільки ми використали дані переписів 1996 та 2006 рр. Очевидно, що так зване перенаселення житлових помешкань є давньою проблемою канадського суспільства). Згідно із законодавством Країни кленового листка, нормальними умовами проживання визнаються такі, коли кожен із членів родини має свою власну кімнату (тобто, для сім'ї із 3 осіб нормальним для проживання визнається 3-кімнатна оселя, чоловіку і дружині вистачить і 2-кімнатного помешкання). Згідно із деякими показниками 1996 р., в деяких сільських регіонах Саскачевану кожний п'ятий метис проживав в умовах, які не підпадали під визначення нормальних. Приємно, що за десять років ці цифри значно знизились – на сьогодні середньоканадський показник для всіх метисів складає всього 3% (найгірші показники в тих таки сільських районах Саскачевану – 11%). До речі, цифра в 3% є абсолютно тотожною і для некорінного населення у 2006 р. [11]

На перший погляд може постати цілком логічне питання, до чого тут ці показники? Проте доведено, що вищенаведені дані прямо впливають на стан здоров'я канадських громадян. Зокрема доведено, що відсутність нормальної площі для проживання прямо сприяє поширенню таких інфекційних хвороб, як туберкульоз та гепатит А та опосередковано впливає на поширення та рівень травматизму, психічних розладів та сімейного насилля [3]. На нашу думку, не можна ігнорувати ці дані, хоча не можна вважати їх за вирішальний фактор, що впливає на якість життя метисів Канадської Федерації.

Отже, метиси складають ту частину корінного населення Канади, яке розвивається найбільш динамічно. Тому, на нашу думку, їх вивченню варто приділити посилену увагу.

Розглянемо, що канадське законодавство говорить про метисів, їх права та свободи.

Найбільша колізія канадського законодавства у всі часи полягала у тому, за кого рахувати метисів – за корінне населення чи некорінне. Відповідно до цього, постає питання, якою групою прав має бути наділена ця спільнота? Правами корінного населення чи правами некорінного населення? Ще більш заплутаною виглядає ситуація, якщо придивитись, а до кого ж, власне, відносять самі себе метиси. Дуже цікаво прослідкувати думку канадського вченого Александра Морріса, сформульовану ним наприкінці ХХ ст. (вона не втрачає своєї актуальності і зараз!): „Напівкрівки (метиси – авт.) живуть трьома способами. Перший, яке це заведено поблизу Принца Альберта чи Едмонтона – вони живуть в будинках як фермери. Другий, який

абсолютно ідентифікується як спосіб, яким живе корінне населення – вони живуть разом із ними і розмовляють їхньою мовою. І третій, це ті, хто живе в будинках, не веде фермерське господарство, але живе за індіанськими законами та полює на бізонів” [12].

Перш за все, варто відмітити, що основоположним документом, який регулює правовий статус метисів у канадському суспільстві є Конституційний акт 1982 р. Стаття 35 пункт 1, прямо говорить, що Конституційним актом 1982 р. визнаються всі існуючі права корінних народів Канади [14]. Ця сама стаття, але вже у 2 пункті говорить, що „індіанці, інуїти та метиси визнаються корінними народами Канади” [14]. Якщо говорити докладно, то це право на землеволодіння, видобуток ресурсів, право на самоврядування та ряд культурних прав.

Наступним документом, який в загальному ідентифікує права метисів є „Канадський Білль про права”, підписаний прем'єр-міністром Джоном Діфенбейкером 10 серпня 1960 р. [8] Варто відмітити, що тут ми згадали про цей документ лише тому, що він фактично передував розділу 2 Конституційного акту 1982 р. „Хартія про права та свободи канадців” [14]. Цей документ, як і дублюючий його розділ Конституційного акту, в основному говорить про можливість метисів на рівні з усіма іншими народами, які населяють Країну кленового листка культурно самовиражатися.

Отже, ми схилиємось до думки, що метисів абсолютно справедливо не було виключено із переліку корінних народів Конституційним актом 1982 р. Це сьогодні дає їм право на унікальний статус в середині канадської правової системи. Особливо важливо це відмітити на фоні того, що до вступу цього документу в законну дію, метиси фактично перебували поза правовим полем Канадської Федерації. Проте права метисів регулюються дещо іншими нормативно-правовими актами, ніж права індіанців та інуїтів, і це природно.

Одним з перших нормативно-правових актів, який визначив метисів як окрему категорію корінного населення був „Закон про Манітобу” 1870 р. (Manitoba Act), фактично конституція провінції Манітоба [15]. Цей документ гарантував всім представникам метисів збереження та дотримання їх прав на конкретно визначеній території – провінції Манітоба. Всі родини метисів зберігали за собою всі земельні володіння, якими вони володіли на момент утворення провінції. Також, згідно статей 22 та 23, за метисами зберігалось право утримувати та відповідно відвідувати римо-католицькі школи (а більшість метисів того часу були саме римо-католиками), і не тільки розмовляти французькою мовою (більшість метисів Манітоби були франкомовними), але й використовувати її у судочинстві, юриспруденції та ділопроводженні [13].

Ще одним документом, який посилював дію „Закону про Манітобу”, був так званий „Закон про землі домініону” (повна назва - An Act respecting the Public Lands of the Dominion) від 1872 р. [7]. Фактично цей нормативно-правовий акт підтверджував попередні

претензії корінного населення Манітоби, зокрема метисів, на землю, що завжди було основним пунктом у відстоюванні ними своїх прав в середині поліетнічного суспільства Країни кленового листка.

Не можна не згадати і про „Закон про індіанців” [9], який детально розглянуто у статті автора „Закон про індіанців” та його вплив на корінне населення Канади” [1, с.83-88]. Саме цей документ регулює більшість принципових питань, пов’язаних із життям індіанців Канади. Водночас, це дуже суперечливий закон, який містить багато положень, які не відповідають загальноприйнятим нормам моралі. До сьогодення часу закон викликає численні суперечки як з боку корінного населення, так і з боку правозахисних організацій Канади. Проте до сих пір „Закон про індіанців” залишається найважливішим федеральним законом, який встановлює, хто може називати себе статусним індіанцем (а хто не може і внаслідок цього відноситься до групи нестатусних індіанців або метисів), які землі належать до індіанських резервацій і який їх статус та принципи, на яких базується самоврядування та самоорганізація корінного населення Канади. Водночас, „Закон про індіанців” залишається прикладом нормативно-правового акту, який спрямований на регулювання правовідносин представників конкретної раси, а саме індіанців. Фактично до тепер, закон є яблуком розбрату та об’єктом спекуляцій серед представників канадської політичної еліти.

Отже, ми можемо зробити висновок, що метиси є важливою частиною корінного населення Канадської Федерації, яка розвивається найбільш динамічно. За свою історію ці люди зазнали численних принижень, довгий час вони взагалі залишались поза канадською соціальною системою, їх якби не існувало. Проте зараз, завдяки зокрема численним організаціям метисів, їх голос почутий і вони посідають гідне місце у поліетнічному суспільстві Країни кленового листка. До речі, діяльність неурядових організацій метисів по відстоюванні власних прав і свобод може бути темою для окремого дослідження.

Джерела та література:

1. Козачук О. „Закон про індіанців” та його вплив на корінне населення Канади» // Буковинський журнал. – 2009. - № 3-4. – С. 83-88; 2. 2006 Census: Aboriginal Peoples in Canada in 2006: Inuit, Métis and First Nations – Режим доступу: <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p10-eng.cfm>; 3. 2006 Census: Aboriginal Peoples in Canada in 2006: Inuit, Métis and First Nations, 2006 Census: Métis. Crowding and need for major repairs more common for Métis living in rural areas. – Режим доступу: <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p13-eng.cfm#nt27>; 4. 2006 Census: Aboriginal Peoples in Canada in 2006: Inuit, Métis and First Nations, 2006 Census: Métis. High rates of growth over the past decade. – Режим доступу:

<http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p10-eng.cfm>; 5. 2006 Census: Aboriginal Peoples in Canada in 2006: Inuit, Métis and First Nations, 2006 Census: Métis. Métis population still young but has aged. – Режим доступу: <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p12-eng.cfm>; 6. 2006 Census: Aboriginal Peoples in Canada in 2006: Inuit, Métis and First Nations, 2006 Census: Métis. Seven out of 10 Métis lived in urban areas - <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p11-eng.cfm>; 7. An Act respecting the Public Lands of the Dominion, 1872 – Режим доступу: http://www.lac-bac.gc.ca/immigrants/021017-119.01-e.php?&document_code=021017-26&page=1&referer=021017-2210.01-e.html&section_code=np-land; 8. Canadian Bill of Rights. – Режим доступу: <http://laws.justice.gc.ca/en/C-12.3/FullText.html>; 9. Indian Act (R.S., 1985, с. I-5) – Режим доступу: <http://laws.justice.gc.ca/eng/I-5/FramesView.html>; 10. Metis National Council. Who Are The Metis? – Режим доступу: <http://metisnation.ca/who/index.html>; 11. Percentage of Métis and non-Aboriginal populations living in crowded dwellings, urban and rural regions of Canada, provinces and territories, 1996 and 2006. – Режим доступу: <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/table/t15-eng.cfm>; 12. Report of the Royal Commission on Aboriginal People. Appendix 5A: General Sources of Métis Rights. – Режим доступу: http://www.collectionscanada.gc.ca/webarchives/20071211060228/http://www.ainc-inac.gc.ca/ch/rcap/sg/sj5a1_e.html#1.1; 13. Report of the Royal Commission on Aboriginal People. Appendix 5B: Special Sources of Métis Nation Rights – Режим доступу: http://www.collectionscanada.gc.ca/webarchives/20071211060111/http://www.ainc-inac.gc.ca/ch/rcap/sg/sj5b_e.html#5; 14. The Constitution Act, 1982. – Режим доступу: http://laws.justice.gc.ca/en/const/annex_e.html; 15. The Manitoba Act, 1870 – Режим доступу: http://www.solon.org/Constitutions/Canada/English/ma_1870.html.

Oleh Kozachuk

Metis' Place in the Polyethnic Society of Canadian Federation

In the following article the role and place of Métis as a part of Indigenous people in Canadian polyethnic society is analyzed. The last statistics' data according the 2006 poll are examined. Metis' evolution in comparison with 1996 and 2001 polls is analyzed. Also normatively legal acts, which have influenced dramatically at the existence of this group of Indigenous people, are examined. It is summarized that although Métis have had numerous violence against themselves during the history flow now they take appropriate place in the polyethnic society of Canada.

Key words: Métis, Indigenous people, Aboriginals, Indians, polyethnic society, internal politics, normatively legal act, constitution, law.